

HAZİRAN AYI FİYAT GELİŞMELERİ

6 TEMMUZ 2021

Özet

Tüketici fiyatları Haziran ayında yüzde 1,94 oranında artmış, yıllık enflasyon 0,94 puan artışla yüzde 17,53 olmuştur. Enflasyondaki yükseliş gıda ve temel mal gruplarından kaynaklanırken, enerji ve hizmet gruplarında yıllık bazda gerileme kaydedilmiştir. Tüketici enflasyonundaki yükselişe en belirgin katkı gıda grubundan gelirken, fiyat artışları alt gruplar geneline yayılmış, kırmızı et ve et ürünlerindeki artış dikkat çekmiştir. Mayıs ayındaki kapanma sonrasındaki kontrollü normalleşme süreci ile birlikte bu dönemde bazı sektörlerde yukarı yönlü fiyat hareketleri izlenmiştir. Buna ek olarak, döviz kuru gelişmelerinin yansımaları ve emtia fiyatlarındaki birikimli artışlara istinaden temel mal grubu yıllık enflasyonu yükselmiştir. Türk lirası cinsinden petrol fiyatlarındaki gelişmelere karşın eşel mobil sisteminin sınırlayıcı etkisi sürmüş, bu dönemde enerji fiyatları yıllık enflasyonu baz etkisiyle gerilemiştir. Hizmet yıllık enflasyonu kademeli normalleşme sürecinin başta lokanta ve oteller olmak üzere bazı alt kalemler üzerindeki yukarı yönlü etkisine rağmen bir miktar yavaşlamıştır. Üretici fiyatlarındaki artış eğilimi enerji ve ara malları fiyatları öncülüğünde devam etmiştir. Bu görünüm altında, B ve C göstergelerinin yıllık enflasyonları ve eğilimleri yükseliş kaydetmiştir.

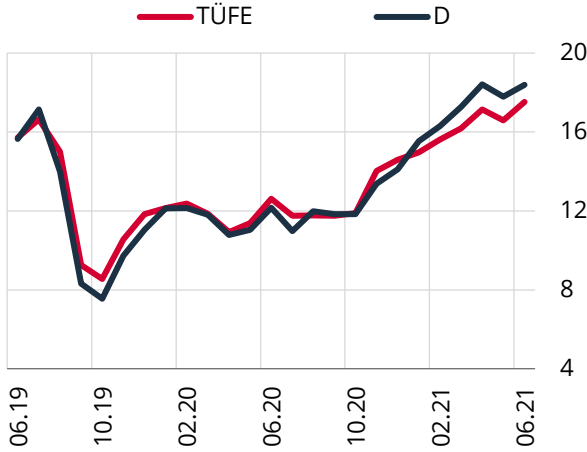
Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

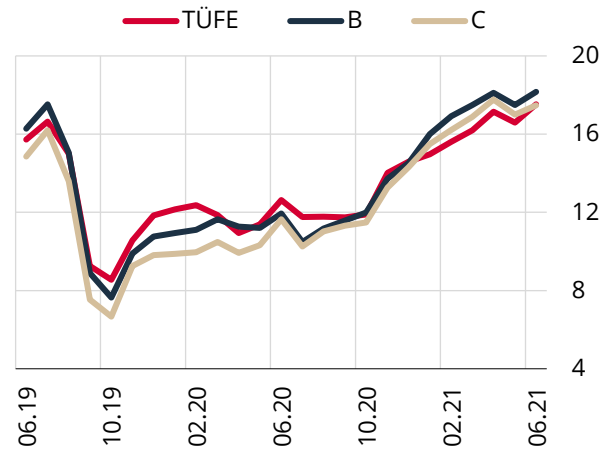
Haziran ayında tüketici fiyatları yüzde 1,94 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 0,94 puan artarak yüzde 17,53 olmuştur (Grafik 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 0,67 ve 0,48 puan artarak yüzde 18,16 ve yüzde 17,47 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre gıda ve temel mal gruplarının katkıları sırasıyla 0,61 ve 0,41 puan artmış, hizmet ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 0,07 ve 0,01 puan azalmıştır.

Grafik 1: TÜFE ve D (Yıllık % Değişim)

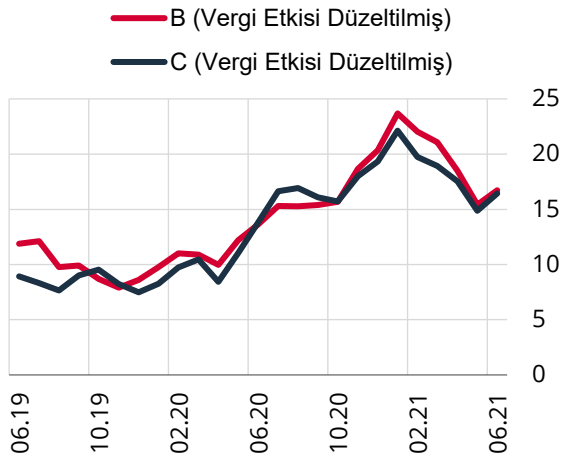

Grafik 2: TÜFE, B ve C (Yıllık % Değişim)

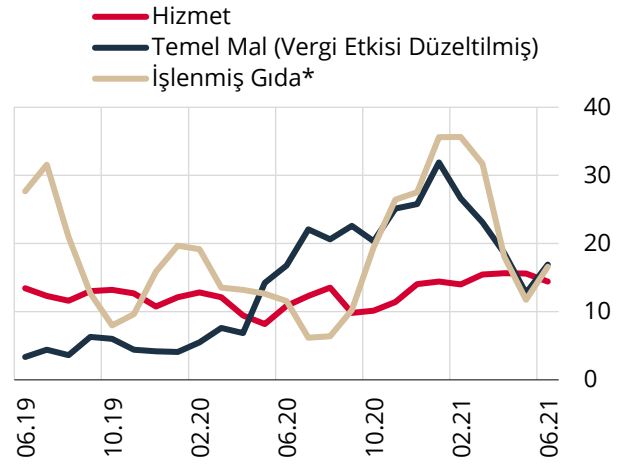

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle, üç aylık ortalamalara göre B ve C göstergelerinin eğilimi yükselmiştir (Grafik 3). Bu dönemde, enflasyon eğilimi temel mal ve işlenmiş gıda gruplarında artarken, hizmet grubunda bir miktar gerilemiştir (Grafik 4).

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

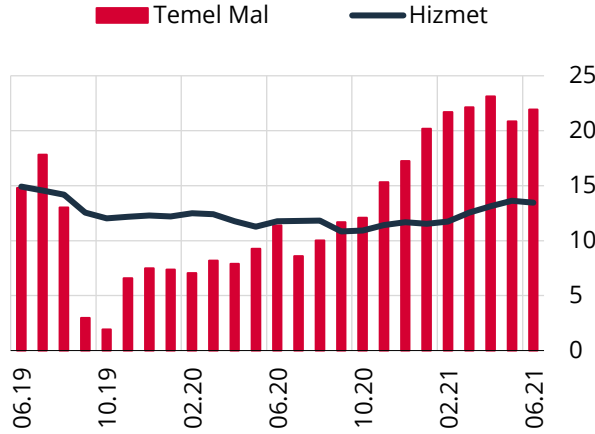

* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

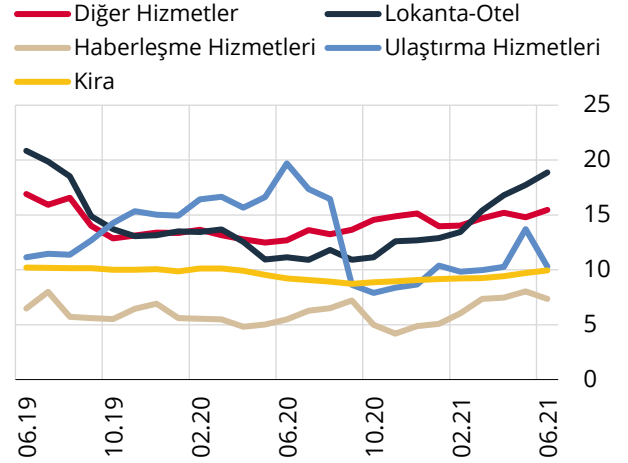
Hizmet fiyatları Haziran ayında yüzde 1,94 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 0,16 puan azalarak yüzde 13,46 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 5). Grup enflasyonunun seyri gerek bu yıl gerekse geçen yıl gerçekleşen açılma kararlarının etkileri izlenmiştir. Yıllık enflasyon, lokanta-otel, diğer hizmetler ve kirada yükselirken, ulaştırma ve haberleşme hizmetlerinde gerilemiştir (Grafik 6). Lokanta-otel alt grubunda, fiyatlar aylık bazda yüzde 3,82 oranında yükselmiş, kademeli normalleşmenin de etkisiyle hem dışarıda yenen yemek hem de konaklama grubunda yüksek fiyat artışları görülmüştür. Diğer hizmetler alt grubu yıllık enflasyonundaki artışta açılımla birlikte yüksek fiyat artışları sergileyen eğlence ve kültür

hizmetlerinin yanı sıra bakım ve onarım hizmetleri öne çıkmıştır. Paket tur kalemi ise yüksek aylık fiyat artışı sergilemesine rağmen, yıllık enflasyonu düşük seviyelerde kalmaya devam etmiştir. Öte yandan, ulaştırma hizmetlerinde fiyatlar, karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı kaynaklı olarak, aylık yüzde 2,46 oranında artarken, yıllık enflasyon 3,44 puan düşüyle yüzde 10,28'e gerilemiştir. Kapasite kısıtları, şehirlerarası otobüs ücretlerini olumsuz etkilemeye Haziran ayında da devam etmiş, geçen yılın aynı ayında gerçekleşen artışların daha belirgin olması ulaştırma hizmetleri yıllık enflasyonunu düşüren ana unsur olmuştur.

Grafik 5: Temel Mal ve Hizmet (Yıllık % Değişim)

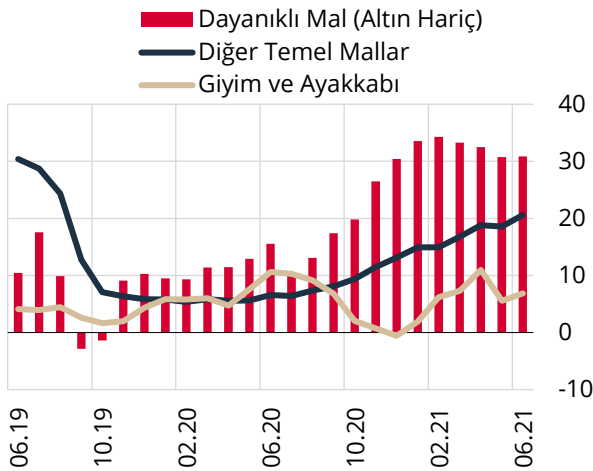

Grafik 6: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

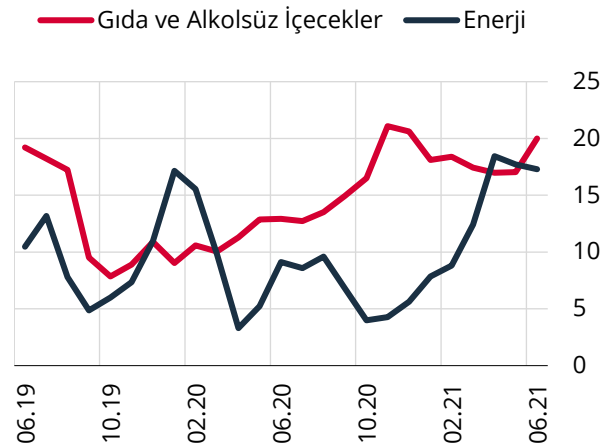

Temel mal yıllık enflasyonu Haziran ayında 1,08 puan artarak yüzde 21,92 olmuştur (Grafik 5). Bu dönemde yıllık enflasyon, diğer temel mallar grubunda daha belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda artış göstermiştir (Grafik 7). Giyim ve ayakkabı grubunda yıllık enflasyon 1,30 puan artarak 6,86 seviyesine ulaşmış, bu gelişmede Mayıs ayındaki kapanma sonrası Haziran ayındaki normalleşme süreci etkili olmuştur. Dayanıklı mal fiyatları bu dönemde alt gruplar geneline yayılan artışlar göstermiş (aylık yüzde 2,98) ve grup yıllık enflasyonu 0,12 puan artarak 30,86 olmuştur. Bu görünümde beyaz eşya ve mobilya grupları belirleyici olurken (sırasıyla aylık yüzde 6,55 ve 5,95), diğer elektrikli ve elektriksiz aletler ile otomobil gruplarında da artışlar kaydedilmiştir. Diğer temel mallar grubunda son dönem kur gelişmelerinin etkileri izlenmiş ve alt kalemler genelinde yüksek fiyat artışları görülmüştür. Özetle, bu dönemde Türk lirasındaki görünüm, emtia fiyatlarındaki birikimli artışlar ve kontrollü normalleşme ile birlikte temel mal grubu yıllık enflasyonu yükseliş kaydetmiştir.

Grafik 7: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 8: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)

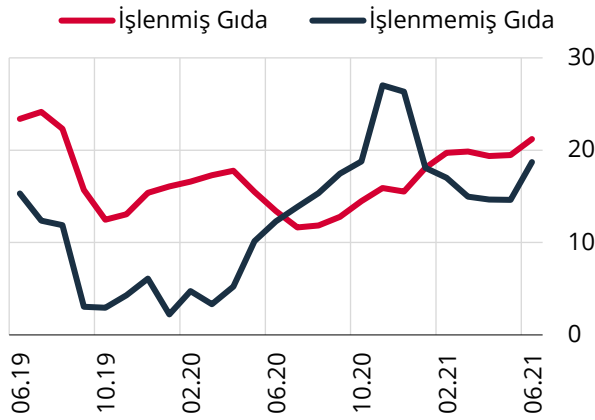

Enerji fiyatları Haziran ayında yüzde 2,24 oranında artış sergilemiştir (Tablo 1). Akaryakıt fiyatları Haziran ayında yüzde 6,33 oranında yükselerek bu gelişmeyi sürükleyen temel unsur olmuştur. Bu dönemde ham petrol fiyatlarındaki yükseliş ve Türk lirasında gerçekleşen değer kayıplarına karşın, eşel mobil sistemi

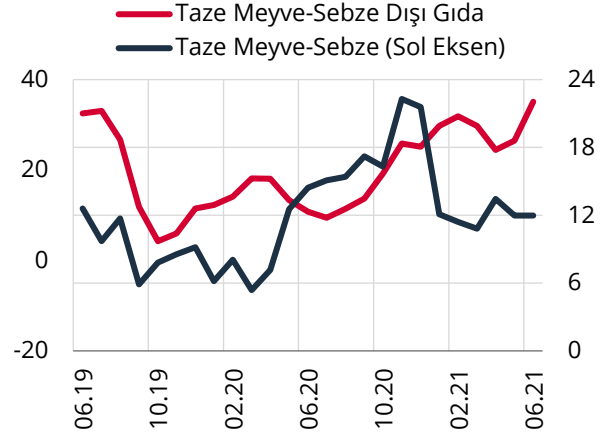
önemli bir enflasyonist etkiyi bertaraf etmeye devam etmiştir. Diğer yandan, doğalgaz fiyatları Haziran ayında ılımlı bir şekilde yükselirken (yüzde 0,55), katı yakıtlar ve tüpgazda daha belirgin fiyat artışları (yüzde 1,19 ve yüzde 1,44) gerçekleşmiştir. Bu gelişmelere rağmen, enerji grubu yıllık enflasyonu baz etkisiyle 0,43 puan düşerek yüzde 17,28'e gerilemiştir (Grafik 8).

Gıda ve alkolsüz içecek fiyatları Haziran ayında yüzde 0,88 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu işlenmemiş gıda fiyatları öncülüğünde 2,95 puan artarak yüzde 19,99 olmuştur (Grafik 8 ve Tablo 2). Bu dönemde yıllık enflasyon işlenmemiş gıda grubunda 4,09 puan artarak yüzde 18,70'e, işlenmiş gıda grubunda ise 1,71 puan artışla yüzde 21,20'ye yükselmiştir (Grafik 9). Mevsimsellikten arındırılmış veriler taze meyve ve sebze fiyatlarında ılımlı bir seyir, diğer işlenmemiş gıda fiyatlarında ise artışa işaret etmiştir. Bu dönemde, diğer işlenmemiş gıda grubunda kırmızı et fiyatları yüzde 6,08 oranında artarken, beyaz et fiyatlarındaki yükseliş devam etmiştir. Haziran ayında işlenmiş gıda fiyatları aylık bazda yüzde 2,02 oranında artmış, ekme ve tahıllar, katı sıvı yağlar ve kırmızı et fiyatlarındaki artışa istinaden işlenmiş et ürünleri kalemlerindeki yükselişler öne çıkmıştır. Özetle, uluslararası tarımsal emtia fiyatlarındaki mevcut yüksek seviyeler, birikimli kur etkileri ve belirli ürünlerdeki arz görünümü gıda enflasyonunu olumsuz etkilemiştir. Bu doğrultuda taze meyve-sebze dışı gıda grubunda fiyat artışlarının genele yayılmasıyla, yıllık enflasyon yüzde 22,04 seviyesine yükselmiştir (Grafik 10).

Grafik 9: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda (Yıllık % Değişim)

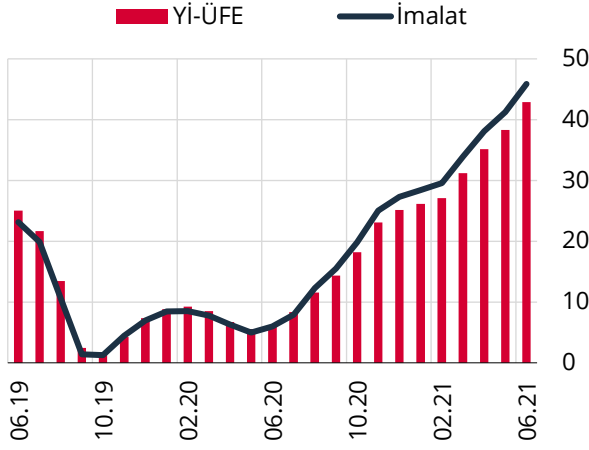
Grafik 10: Taze Meyve-Sebze ve Diğer Gıda (Yıllık % Değişim)

Yİ-ÜFE

Yurt içi üretici fiyatları Haziran ayında yüzde 4,01 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 4,56 puan artarak yüzde 42,89'a ulaşmıştır (Grafik 11 ve Tablo 3). Üretici fiyatlarındaki bu yükselişte, döviz kuru gelişmeleri, uluslararası emtia fiyatlarındaki birikimli artışlar ve süregelen arz kısıtları belirleyici olmaya devam etmiştir. Bu gelişmelerle, petrol ve ana metal hariç imalat sanayi fiyatlarının eğilimi yüksek seviyesini korumuştur (Grafik 12).

Grafik 11: Yİ-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)

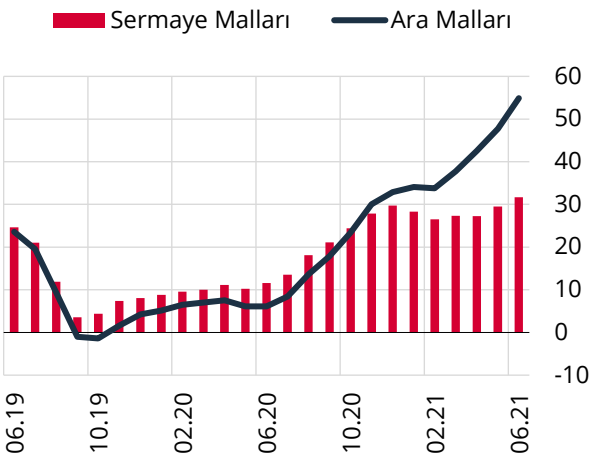

Grafik 12: Petrol ve Ana Metal Hariç İmalat

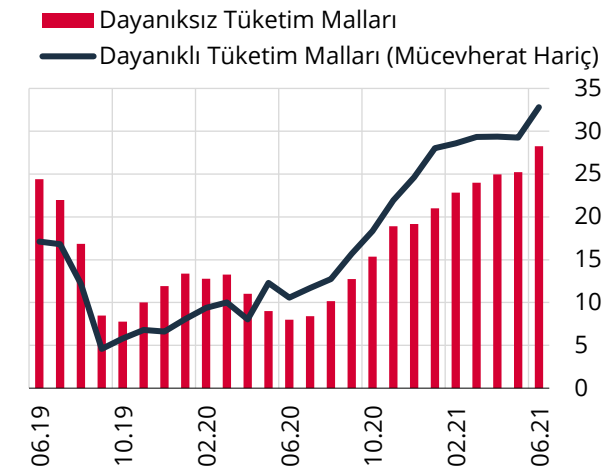

Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, yıllık enflasyon alt gruplar genelinde belirgin artışlar gösterirken özellikle ara malı grubundaki artış ön plana çıkmıştır (Tablo 3, Grafik 13 ve Grafik 14). Haziran ayında ara malları fiyatlarındaki yüzde 4,26'lık artışta demir-çelik ve ferro alaşımlar, tahıl ürünleri, ahşap ve mantar ürünler, plastik ürünler, hayvan yemleri ve kimyasal ürünlerin etkisi hissedilmiştir. Enerji grubu fiyatlarındaki artışta (yüzde 7,28) rafine edilmiş petrol ürünleri, elektrik ve gaz imalatı ile dağıtımını belirleyici olmuştur. Sermaye malı grubunda metal yapı ürünleri, makineler ve motorlu kara taşıtları ile bunların parça ve aksesuarlarındaki yükselişler dikkat çekmiştir. Dayanıklı tüketim malları fiyatlarındaki artışta mobilya, ev aletleri ve mücevherat belirleyici olurken, dayanıksız tüketim malları fiyatlarındaki yükselişte et ürünleri, diğer tekstil ürünleri ve katı-sıvı yağlar öne çıkmıştır. Bu gelişmelerle, tüketici fiyatları üzerindeki üretici fiyatları kaynaklı baskılar güçlenerek devam etmiştir.

Grafik 13: Ara ve Sermaye Malları (Yıllık % Değişim)

Grafik 14: Tüketim Malları (Yıllık % Değişim)

Tablolar

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Haziran 2021	Haziran 2020	Haziran 2021	Haziran 2020
TÜFE	1,94	1,13	17,53	12,62
1. Mallar	1,94	0,72	19,29	12,94
Enerji	2,24	2,62	17,28	9,12
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	0,88	-1,60	19,99	12,93
İşlenmemiş Gıda	-0,34	-3,77	18,70	12,29
Taze Meyve-Sebze	-7,53	-7,50	9,92	16,09
Diğer İşlenmemiş	3,53	-1,64	23,44	10,30
İşlenmiş Gıda	2,02	0,58	21,20	13,41
Ekmek ve Tahıllar	1,53	0,92	20,31	14,02
Diğer İşlenmiş	2,29	0,40	21,61	13,07
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	2,65	1,77	19,39	14,18
Temel Mallar	3,09	2,17	21,92	11,39
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	2,98	2,88	30,86	15,54
Giyim ve Ayakkabı (*)	2,39	1,15	6,86	10,58
Diğer Temel Mallar	3,68	1,95	20,61	6,57
Alkollü İçecekler ve Tütün	-0,01	0,87	2,01	22,41
Altın	2,20	-1,10	35,70	43,56
2. Hizmetler	1,94	2,09	13,46	11,76
Kira	0,77	0,58	9,93	9,22
Lokanta ve Oteller	3,82	2,83	18,86	11,13
Ulaştırma Hizmetleri	2,46	5,64	10,28	19,70
Haberleşme Hizmetleri	0,31	0,93	7,36	5,48
Diğer Hizmetler	1,87	1,30	15,45	12,68
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	2,44	1,86	18,16	11,95
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	2,54	2,13	17,47	11,64
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	2,41	1,89	18,40	12,16
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	2,24	1,25	19,29	11,01

Kaynak: TÜİK.

(*) Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Haziran 2021		Haziran 2020	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
TÜFE	100	1,94	17,53	1,13	12,62
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	25,94	0,88	19,99	-1,60	12,93
Alkollü İçecekler ve Tütün	4,88	-0,01	2,01	0,87	22,41
Giyim ve Ayakkabı	5,87	2,40	7,05	1,16	10,66
Konut	15,36	1,18	14,62	0,70	14,95
Ev Eşyası	8,64	4,50	25,69	1,26	9,74
Sağlık	3,25	0,80	19,06	0,99	13,55
Ulaştırma	15,49	2,79	26,29	4,49	10,96
Haberleşme	4,64	0,35	6,13	2,19	4,84
Eğlence ve Kültür	3,01	4,46	12,21	2,45	6,32
Eğitim	2,28	2,21	10,86	1,93	11,67
Lokanta ve Oteller	5,91	3,82	18,86	2,83	11,13
Çeşitli Mal ve Hizmetler	4,73	2,70	19,95	0,97	19,80

Kaynak: TÜİK.

Tablo 3: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Haziran 2021		Haziran 2020	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	4,01	42,89	0,69	6,17
Madencilik	3,51	2,92	35,34	1,05	4,19
İmalat	87,27	3,78	45,87	0,51	5,99
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	85,25	3,51	43,17	-0,18	7,56
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	75,47	3,03	36,92	-0,07	8,03
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtım	8,38	7,46	11,22	3,03	9,40
Su Temini	0,85	0,19	28,59	1,08	7,30
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		4,26	54,89	-0,55	6,14
Dayanıklı Tüketim Malları		2,56	33,05	-0,42	13,04
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		2,38	32,81	-0,34	10,57
Dayanıksız Tüketim Malları		2,57	28,25	0,15	8,00
Sermaye Malı		2,51	31,65	0,83	11,57
Enerji		7,28	41,74	8,48	-5,00

Kaynak: TÜİK.